

Sygn. akt I ACa 379/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 września 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący SSA Jolanta Grzegorzcyk

Sędziowie SA Małgorzata Stanek

SO del. Krzysztof Kacprzak (spr .)

Protokolant stażysta Iga Kowalska

po rozpoznaniu w dniu 18 września 2015 r. w Łodzi na rozprawie

sprawy z powództwa **M. Z.**

przeciwko (...) **Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.**

o zwolnienie zajętego przedmiotu spod egzekucji

na skutek apelacji powódki

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 19 listopada 2014 r. sygn. akt II C 49/14

1. **oddala apelację;**

2. **zasądza od M. Z. na rzecz (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. kwotę 5.400 (pięć tysięcy czterysta) złotych tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym .**

Sygn. akt I ACa 379/15

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 19 listopada 2014 r. Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił powództwo M. Z. przeciwko (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. o zwolnienie zajętego przedmiotu od egzekucji (pkt 1) i obciążył powódkę obowiązkiem zwrotu pozwanemu kosztów procesu w kwocie 7.200 złotych (pkt 2).

Powyższy wyrok zapadł na podstawie poczynionych przez Sąd Okręgowy ustaleń faktycznych, które Sąd Apelacyjny co do zasady podzielił i przyjął za własne, a z których wynika, że w roku 1994 powódka i jej mąż podarowali swojemu synowi G. Z. własność nieruchomości położonej w R. przy ul. (...) i Literackiej, obejmującej działki oznaczone numerami geodezyjnymi (...). Obdarowany ustanowił na rzecz rodziców do końca życia ostatniego z nich prawo użytkowania części domu i ogrodu. Jednak w roku 2006 powódka, będąc już wdową, zrzekła się nieodpłatnie tych praw do darowanej synowi nieruchomości.

W okresie od 17 sierpnia 2011 roku do dnia 30 kwietnia 2013 roku Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Pabianicach G. P. wszczął pięć postępowań egzekucyjnych z wniosków wierzyciela (...) Spółki z ograniczoną

odpowiedzialnością z siedzibą w W. przeciwko G. Z. i D. Z.. W postępowaniach tych zajęto nieruchomości dłużników w R. przy ul. (...) (działka (...), Kw. Nr (...)) i T. 58 (działka (...), Kw. Nr (...)). (...) te zostały zbyte w toku egzekucji.

W rozważaniach prawnych Sąd pierwszej przyjął, że w stanie faktycznym tej sprawy nie zostały spełnione przesłanki do zastosowania art. 841 § 1 k.p.c. Powódka jest wprawdzie osobą trzecią w postępowaniu egzekucyjnym, ale w egzekucji nie zostały naruszone żadne jej prawa, gdyż nie ma ona jakichkolwiek uprawnień do zajętych nieruchomości.

O kosztach postępowania orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c.

/wyrok k. 176, uzasadnienie k. 185-187/

Apelację od powyższego wyroku złożyła powódka, która zaskarżyła orzeczenie w całości. Skarżąca zarzuciła naruszenie:

1) prawa materialnego w postaci art. 5 k.c. poprzez jego niezastosowanie wobec oddalenia powództwa w sytuacji, gdy pozwany uczynił ze swojego prawa użytek, który jest sprzeczny z zasadami współżycia społecznego,

2) przepisów postępowania, które miało wpływ na treść rozstrzygnięcia, to jest:

a) art. 233 § 1 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie i zaniechanie swobodnej oceny dowodów, zwłaszcza zeznań powódki, które analizowane na podstawie całokształtu materiału dowodowego wskazują na zasadność dochodzonego roszczenia,

b) art. 102 k.p.c. poprzez jego niezastosowanie i błędne przyjęcie, że nie zachodzą przesłanki do odstąpienia od obciążenia powódki kosztami postępowania.

Na powyższych podstawach skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa w całości, ewentualnie o uchylenie tego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w pierwszej instancji, a także o zasądzenie kosztów procesu za obie instancje.

/apelacja k. 197-198/

Pozwany wnioskował o oddalenie apelacji z zasądzeniem na jego rzecz zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

/odpowiedź na apelację k. 201-204/

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja powódki jest oczywiście bezzasadna.

Skarżąca, chociaż nie kwestionuje w żadnym zakresie ustaleń stanowiących podstawę faktyczną zaskarżonego rozstrzygnięcia, zarzuca Sądowi I instancji błędy w sposobie przeprowadzenia postępowania dowodowego. Zarzut apelującej jest nie tylko ogólnikowy, ale i oderwany od istoty powództwa przeciwegzekucyjnego. Skarżąca nie pokusiła się o wskazanie jaki materiał dowodowy zgromadzony w sprawie wskazuje na fakty uzasadniające przyjęcie spełnienia przesłanek zwolnienia przedmiotu od egzekucji. Zgodnie z art. 841 § 1 k.p.c. osoba trzecia może ubiegać się o zwolnienie przedmiotu od egzekucji (powództwo ekscydencyjne), jeśli jej prawa zostały naruszone przez zajęcie dokonane w toku postępowania egzekucyjnego. Tymczasem w niniejszej sprawie bezsporne jest, że w dacie wszczęcia egzekucji powódce nie służyły żadne uprawnienia do zajętej nieruchomości, gdyż wyzbyła się ich kilka lat wcześniej. Oczekiwanie nabycia praw do nieruchomości w przyszłości, na co skarżąca powoływała się w pozwie (związane z obietnicą ustanowienia służebności na jej rzecz), nie podlega ochronie przeciwegzekucyjnej.

Wobec oczywistego braku spełnienia przesłanek z art. 841 § 1 k.p.c., skarżąca próbuje odwołać się do brzmienia art. 5 k.c., który zawiera klauzulę generalną nadużycia prawa podmiotowego. Zabieg ten nie mógł być skuteczny choćby dla tego, że art. 5 k.c. nie stanowi podstawy uchylenia bądź zmiany obowiązujących przepisów prawa i nie

może być samodzielną podstawą roszczenia ani powództwa (w tym zakresie od lat utrwalone jest orzecznictwo sądów powszechnych i Sądu Najwyższego – z najświeższych orzeczeń patrz, np. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 22 sierpnia 2013 roku, I ACa 310/13, orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2013 r., II CSK 78/13, L.). Poza tym w okolicznościach tej sprawy trudno dopatrzeć się nadużycia prawa podmiotowego przez wierzyciela, który w ramach prawidłowo prowadzonej egzekucji cywilnej ściągą swoje należności z majątku dłużnika.

Nie można również nie zauważyć, że przedmiotowa nieruchomość została zbyta w toku licytacji. Powództwo ekscydencyjne stało się bezprzedmiotowe. Mogło co najwyżej zmienić się w żądanie zwolnienia od egzekucji kwoty pieniężnej uzyskanej ze sprzedaży (porównaj wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 października 2007 r., IV CSK 271/07, OSNC 2009, Nr 1, poz. 14), ale w niniejszej sprawie do takiej korekty dochodzonego roszczenia nie doszło.

Wszystkie podniesione wyżej argumenty miał na uwadze Sąd Okręgowy, który przeprowadził postępowanie dowodowe zgodnie z zasadą wyrażoną w art. 233 § 1 k.p.c. oraz szeroko i wielowątkowo uzasadnił swoje stanowisko. Nie ma potrzeby powtarzania tej zasadnej argumentacji, która prowadzi do wniosku, że w niniejszej sprawie roszczenie powódki nie mogło zostać uwzględnione.

Bezzasadny był również zarzut naruszenia art. 102 k.p.c., który stanowi, że w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Zasada słuszności, którą kieruje się sąd stosując omawiany przepis, jest wyjątkiem od zasady odpowiedzialności za wynik sprawy. Dlatego nie należy jej wyklądać rozszerzająco. Zakwalifikowanie danego przypadku jako szczególnie uzasadniony wymaga rozważenia całokształtu okoliczności faktycznych sprawy. Do kręgu tych okoliczności należy zaliczyć zarówno fakty związane z samym przebiegiem procesu, jak i fakty leżące na zewnątrz procesu, zwłaszcza dotyczące stanu majątkowego i sytuacji życiowej (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 1974 r., II CZ 223/73, L.). Dysproporcja w sytuacjach majątkowych stron nie powinna być podstawą do zastosowania art. 102 k.p.c. W orzecznictwie sądowym słusznie przyjmuje się, że powołanie się wyłącznie na trudną sytuację finansową nie stanowi okoliczności uzasadniającej przyjęcie, iż zachodzą "szczególne okoliczności" w rozumieniu art. 102 k.p.c. (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2012 r., III CZ 26/12, L.). Dopiero wtedy, gdy szczególny charakter sprawy występuje w powiązaniu z trudną sytuacją majątkową i osobistą strony zasadne może być rozstrzygnięcie o kosztach procesu na podstawie art. 102 k.p.c. (tak, słusznie Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 25 maja 2012 r., I CZ 17/12, L.). Trzeba również podkreślić, że odwołanie się do zasad słuszności jest suwerennym uprawnieniem sądu orzekającego. Od oceny tego sądu należy przesądzić, że taki szczególnie uzasadniony wypadek nastąpił w rozpoznawanej sprawie oraz usprawiedliwia odstępstwo od obowiązku ponoszenia kosztów procesu. Ingerencja w to uprawnienie, w ramach rozpoznawania środka zaskarżenia od rozstrzygnięcia o kosztach procesu, następuje jedynie w sytuacji stwierdzenia, że dokonana ocena jest dowolna, oczywiście pozbawiona uzasadnionych podstaw (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2011 r., V CZ 23/11, L.).

Przenosząc powyższe uwagi na grunt niniejszego postępowania trzeba podkreślić, że okoliczności tego przypadku nie były wyjątkowe. Sprawa nie była zawiła ani nie miała precedensowego charakteru. Powódka wystąpiła z oczywiście bezzasadnym powództwem, u podstaw którego leżało wyłącznie jej subiektywne, zupełnie abstrahujące od stanu prawnego, przekonanie o pokrzywdzeniu przez wierzyciela jej syna. Dlatego okoliczność, że powódka jest w podeszłym wieku i znajduje się w trudnej sytuacji finansowej nie stanowi wystarczającej podstawy do zastosowania art. 102 k.p.c.

Z tych wszystkich względów, na podstawie art. 385 k.p.c., apelacja podlegała oddaleniu.

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 w zw. z art. 99 k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c. Przeciwno zastosowaniu art. 102 k.p.c. przemawiały identyczne argumenty, jak te, które podniesiono w odniesieniu do postępowania przed Sądem I instancji. Wysokość wynagrodzenia pełnomocnika wynika z § 6 pkt 7 w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jedn. Dz. U. z 2013 roku, poz. 490).